

# Pædagogisk læreplan for Daginstitution Mariehønen 2023



Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

# Om skabelonen

Denne skabelon henvender sig til jer, som er ledere og pædagogisk personale i dagtilbud. Formålet med skabelonen er at inspirere og understøtte udarbejdelsen af jeres lokale pædagogiske læreplan.

Den grundlæggende ramme for udarbejdelsen af den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven med tilhørende bekendtgørelse, der er omsat i Børne- og Socialministeriets publikation "*Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, 2018*". Det er hensigten, at I skal bruge publikationen, når I arbejder med skabelonen.

Skabelonen indeholder alle de lovmæssige krav til at udarbejde den pædagogiske læreplan. Samtidig understøtter skabelonen jeres overvejelser vedrørende den løbende dokumentation og evaluering af arbejdet med den pædagogiske læreplan.

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for det pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse, hvor legen er grundlæggende, og børneperspektivet er tydeligt. Jeres konkrete læreplan giver jer en ramme til at arbejde systematisk med at planlægge, følge op på og videreudvikle kvaliteten i det pædagogiske læringsmiljø i jeres dagtilbud i forhold til jeres børnegruppe.

Inden for de krav, der følger af dagtilbudsloven, er det op til jer at beslutte, hvordan I konkret vil arbejde med den pædagogiske læreplan. Jeres læreplan skal være et dynamisk og meningsfuldt dokument, som peger fremad, og som I kan bruge aktivt i den løbende udvikling af den pædagogiske kvalitet og jeres pædagogiske praksis.

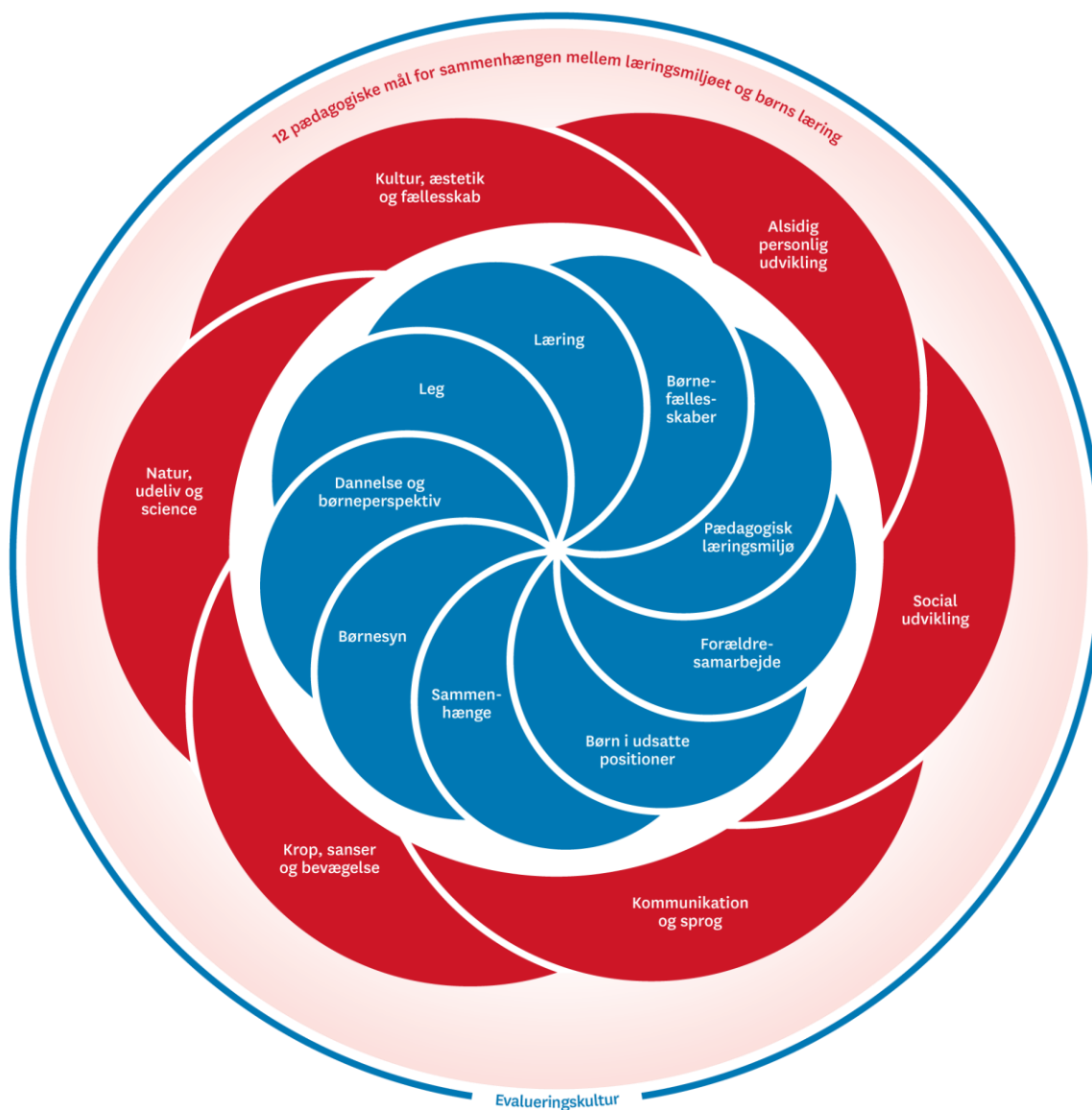
[Læs mere om den styrkede pædagogiske læreplan, rammer og indhold, 2018.](#)

## Brug af skabelonen

Når I udfylder skabelonen, skal I klikke på *skrivefeltet*. I kan fremhæve tekster og indsætte billeder. I kan slette denne side ved at markere teksten og billedet og trykke *delete*. I kan også slette den sidste side, hvis I ønsker det.



# Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan



Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring. Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

---

## Hvem er vi?

---

Mariehønen består af to vuggestuegrupper og en børnehavegruppe. Vi er 9 faste pædagogiske medarbejdere plus en køkkenassistent og pædagogisk leder. Desuden har vi vikarer tilknyttet. I Mariehønen har vi gode muligheder for at skabe udvikling for børn og medarbejdere i både vores indendørs og udendørs læringsmiljøer. Vi er i gang med mange tiltag både på det pædagogiske plan men også på det praktiske plan, idet institutionen er i gang med løbende at blive renoveret såvel indendørs som udendørs.

Mariehønen fik for to år siden ny pædagogisk leder. Det har betydning for vores pædagogiske udviklingsproces og vi arbejder hen imod at blive et lærende arbejdsfællesskab, som udvikler os sammen med børnene og efter børnegruppens behov, der er foranderlige.

Vi øver os sammen på at udvikle vores pædagogik og hele tiden have fokus på børnenes læringsmiljøer, så de kan trives, lære, dannes og udvikle sig bedst muligt med de forskellige forudsætninger, de har. Vi har fokus på børnenes sproglige udvikling i alt, hvad vi gør, da sproget er en forudsætning for, at børn kan udvikle sig og danne relationer.

Vores børnegruppe er meget mangfoldig og heldigvis for det, for det udfordrer vores faglighed, når vi drøfter pædagogik. Vi drøfter jævnligt begreber som inklusion, børnefællesskaber, forskelligheder, samarbejde og børneperspektiver for blot at nævne nogle få.

Vi har fokus på børnenes miljø, så de kan trives, lære, dannes og udvikle sig individuelt og kollektivt. Alle børn og forældre bliver mødt i øjenhøjde, når de kommer hos os i Mariehønen.



---

# Pædagogisk grundlag



---

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn:** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv:** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg:** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring:** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber:** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø:** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde:** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner:** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen:** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

***Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14***

---

## Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber



---

### Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Mariehøvnens børn er kompetente og unikke børn, der er meget nysgerrige. For os er det vigtigt, at alle børn har adgang til deltagelse i børnefællesskaber. Vi arbejder derfor med en struktur hen over dagen, der er forudsigelig og genkendelig for børnene samtidig med, at den giver plads til spontanitet og børnenes egne idéer og lege.

Det understøtter vi, når vi udarbejder læringsforløb med planlagte pædagogiske aktiviteter, der indeholder elementer fra den styrkede pædagogiske læreplan.

Det er vigtigt for os at fortælle alle børn, hvilke muligheder, de har i løbet af dagen ved at benytte visuelle redskaber (piktogrammer) og holde små børnemøder (samlinger). Vi samler børnene fordi vi gerne vil høre, hvad de har på hjerte og inddrage deres fantasi og gode forslag til leg og aktiviteter. Til børnemøder synger vi sange, der passer til årstid og overordnede emner, som vi arbejder med.

Vi skaber plads til, at vi gennem hele dagen har øje for, hvad der optager børnene. Af og til må vi justere undervejs, hvis børnenes nysgerrighed, ønsker og/eller behov bringer os et andet sted hen, end vi som voksne først havde antaget.

---

## Pædagogisk læringsmiljø



”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.”

***Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23***

---

### **Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?**

I Mariehønen er vi opmærksomme på den foranderlighed, der opstår, når mennesker er sammen i sociale relationer. Vi ønsker med vores pædagogik at styrke børnenes evne til at mærke sig selv og deres omgivelser. Her mener vi både de fysiske omgivelser og de muligheder, der følger med disse, men i særdeleshed andre mennesker, både børn og voksne, der er omkring dem. Vi arbejder med, at børnene lærer deres egne og andres grænser og følelser at kende og respekterer dem.

Vi understøtter børnene i at finde nye veje. Både de veje, børnene selv får øje på og de veje, vi som voksne kan guide børnene hen imod i takt med deres nærmeste udviklingszoner.

Vi arbejder ihærdigt på at udvikle vores læringsmiljøer, så de understøtter børnenes trivsel, dannelse, læring og udvikling bedst muligt indenfor vores rammer og ressourcer. Det betyder, at vi løbende er i dialog omkring vores pædagogiske tiltag. Vi øver os i at anvise børnene adgange til legeredskaber, materialer og legetøj både inde og ude ved for eksempel at benytte billeder (piktogrammer) på kasser, kurve mv.

I Mariehønen har vi en stram mødestruktur, som er nødvendig for at vi kan nå alle opgaver omkring børnene. Vi afholder ugentligt faglige møder i teams og på tværs med forskelligt indhold, der hjælper os til at holde fokus på børnenes udvikling.

Vi har fokus på at inddele børnene i mindre grupper hen over hele dagen, så både børn og voksne får mulighed for at fordybe sig og de voksne kan være nærværende. Vi øver os på at samarbejde i større grad end tidligere på tværs i hele institutionen. Både store og små børn er sammen med hinanden i forskellige situationer, f.eks. ved morgenåbning og om eftermiddagen.



---

# Samarbejde med forældre om børns læring



”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.”

*Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25*

---

## Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

I Mariehønen vægter vi forældresamarbejdet højt, da vi ser det som vores vigtigste opgave, at vi i fællesskab med forældrene får øje på børnenes ressourcer og sammen udvikler og styrker deres kompetencer.

### Forældresamtaler

Når forældre har fået en plads til deres barn hos os i Mariehønen, kontakter vi dem for at lave en aftale om opstart og en rundvisning.

Vi ser forældrene som de vigtigste samarbejdspartnere og inddrager dem fra start ved at afholde en velkomstsamtale en af de første dage. Vi afholder efter ca. 3 måneder en opfølgende samtale ved behov.

Mange af forældrene har ikke dansk kundskaber og ikke kendskab til, hvad et dansk dagtilbud er, så læreplansblomsten (se ill.) er et godt redskab til at understøtte dialogen med forældrene. Vi bruger tolk til forældresamtaler ved behov.

Vi vægter desuden højt at være i dialog med forældrene i dagligdagen omkring, hvad der rører sig i barnets liv. Her er ”Google translate” et flittigt brugt redskab.

### Overgang fra vuggestue til børnehave

Med udgangspunkt i barnets behov samarbejder vuggestuen og børnehaven inden et barn skal overgå fra vuggestue til børnehave.

Forældrene inviteres i god tid til en overgangssamtale med en medarbejder fra vuggestuen og en medarbejder fra børnehaven. Samtalen foregår om formiddagen.

Formålet med denne samtale er at få afstemt forventninger og talt om det store spring, det kan være for et lille barn at skulle starte i børnehave.

Vuggestuebørn får en blød indkøring i børnehaven i samspil med voksne fra både vuggestue og børnehave og forældrene.

### Sprogarbejde i Mariehønen

I Høje Taastrup Kommune har man vedtaget, at når et barn fylder 2 år, udarbejdes en Sprogtrappe efter pædagogiske observationer og refleksioner. I Mariehønen udarbejdes desuden Sprogtrappe, når barnet fylder 3 år. Barnet skal ikke deltage i dette.

Når barnet fylder 5 år, skal vi lave en sprogvurdering med barnets deltagelse, men der arbejdes på at overgå til også her at lave Sprogtrappe i stedet for. Hvornår dette træder i kraft, ved vi endnu ikke.

Forældrene informeres og inviteres til gennemgang af alle former for sprogvurderinger. Forældrene opfordres til at sætte ord på egne og barnets handlinger, da det øger barnets sprogforståelse og styrker dets ordforråd.



## **Netværkssamtaler**

Ved behov afholder vi forældresamtaler som netværkssamtaler, hvor vi inviterer relevante tværfaglige personer, f.eks. psykolog, logopæd (tale-høre-pædagog), ergoterapeut, socialrådgiver eller sundhedsplejerske. Formålet med disse samtaler er, at vi sammen med forældrene søger at finde frem til fælles metoder eller tiltag, som kan understøtte barnet bedst muligt i dets zone for nærmeste udvikling både i Mariehønen og hjemme.

## **Forældreråd og Forældrebestyrelse**

I klynge J har hver institution et Forældreråd og desuden har vi en samlet Forældrebestyrelse for hele klyngen. Enhver forælder kan melde sig til at sidde i Forældrerådet, hvorimod Forældrebestyrelsens medlemmer er valgt ind af forældrene. Forældrebestyrelsen er repræsenteret af forældre fra alle tre institutioner i vores klynge.

Vi afholder kvartalsvise Forældreråds og -bestyrelsesmøder, hvorunder vi drøfter relevante emner om børnelivet i institutionerne samt kommunale/politiske tiltag, som Forældrebestyrelsen skal høre om. Det kan for eksempel være en høring om åbne legepladser i institutionerne efter lukketid, budget og lignende.

Vi mødes på skift i klyngens tre institutioner og starter med at sidde institutionsvis med Forældrerådene for bagefter at sidde samlet som klynge med de forældre, der sidder i Forældrebestyrelsen.

Mariehønen har et meget engageret Forældreråd, der står for forældrearrangementer som f.eks. vores høstfest og forældrekafe.

Formålet med disse arrangementer er at styrke relationerne mellem forældrene, når de får hilst på hinanden på kryds og tværs og børnene kan præsentere forældrene for deres legekammerater. Dette giver forældrene mulighed for at understøtte børnene i at have legeaftaler hjemme.

## **Bedsteforældre er også forældre**

Bedsteforældre har en vigtig rolle i børnenes liv og kommer jævnligt i institutionen.

I foråret inviterer vi børnenes bedsteforældre til en plantedag, hvor de sammen med deres barnebarn/børnebørn medbringer en spiselig plante eller en blomst, som de planter sammen med deres barnebarn/børnebørn. Børnene er med til at vande og passe planter og blomster og senere på sæsonen smage, når frugt eller grønt er klar til at blive spist. Børn, som ikke har bedsteforældre tæt på, deltager med deres forældre.

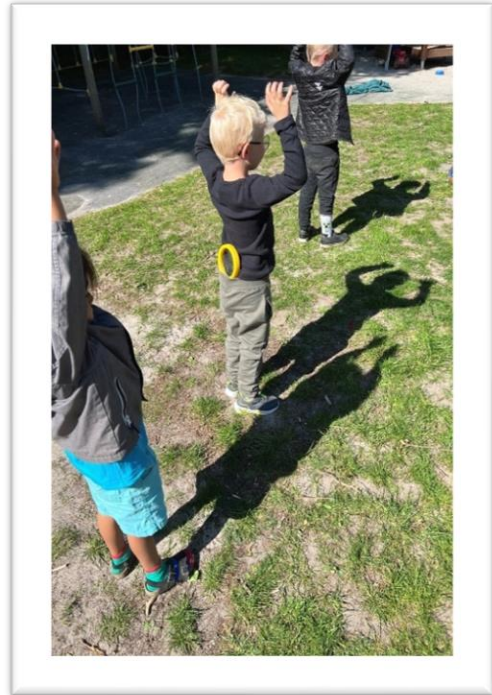
## **Forældremøder og daglig kommunikation**

Vi afholder forældremøde for alle Mariehønen's forældre en gang om året og efter behov. Her drøfter vi relevante emner om pædagogik og børnelivet i Mariehønen.

I dagligdagen deler vi billeder og små anekdoter på AULA, som også bruges til at skrive beskeder til forældrene og vi tager gerne en lille snak ved aflevering og afhentning.

**AULA er vores primære kommunikationsplatform og det er derfor meget vigtigt, at alle forældre orienterer sig dér.**

Brugen af AULA fortsætter, når børnene starter i skole, så tiden i daginstitution er en god øvebane for alle forældre, da det også er her, der udsendes vigtige informationer om tiltag, politiske og pædagogiske.



---

## Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”



*Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26*

---

### **Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?**

Vi tilrettelægger pædagogiske aktiviteter med udgangspunkt i det barn/de børn, der er i udsatte positioner, så vi får dem inkluderet i børnefællesskabet. Vi arbejder med at skabe tilpasse udfordringer for alle børn og give plads til, at de kan rummes her og nu.

Vi afholder ugentligt faglige møder med forskelligt indhold og faglig sparring, så vi hele tiden sikrer, at vi får planlagt, justeret og evalueret undervejs.

Vi har fokus på at inddele børnene i mindre grupper henover hele dagen, så vi giver dem de bedste mulige forudsætninger for at kunne fordybe sig og få ro til at lære i samspil med andre børn og voksne.

Vi arbejder med at fremhæve stjernestunder og gøre børnene attraktive for hinanden, så også et barn i en udsat position oplever små succeser og bliver valgt til i børnefællesskabet. Vi øver os på at sætte ord på alle vores handlinger og alle børns handlinger, så børnene lærer at lægge mærke til hinanden og deres omverden samtidig med, at de får et udvidet ordforråd og en bedre sprogforståelse.

Vi benytter os af forskellige metoder og pædagogiske redskaber for at understøtte alle børn og for at sikre, at der er genkendelighed og forudsigelighed for børnene. Vi kan se, at det hjælper alle børn, når vi for eksempel bruger timetimer og piktogrammer til at forberede børnene på det, vi skal eller er i gang med. Vi bruger gentagelser mange gange i løbet af en dag når vi f.eks. synger med børnene og når vi forbereder dem på, hvad der skal til at ske.

Vi samarbejder tværfagligt for at understøtte børn i udsatte positioner bedst muligt. Vi får faglig sparring af pædagogisk vejleder, psykolog, sundhedsplejerske, logopæd, sprogpædagog og proceskonsulent. Dette hjælper os til at blive bedre til at få øje på, hvad vi kan gøre anderledes for at rumme børn i udsatte positioner og lave pædagogiske aktiviteter, der har plads til alle børn.

---

## Sammenhæng til børnehaveklassen

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

*Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27*



---

**Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen? (Dette spørgsmål gælder kun dagtilbud med børn i den relevante aldersgruppe).**

### Sprog

I Mariehønen bliver alle børn sprogscreenet fra de fylder 2 år og de pædagogiske aktiviteter tilrettelægges, så de understøtter sprog og relationer i forhold til barnets nærmeste udviklingszone. Vi har piktogrammer, bogstaver, tal og symboler, og arbejder med at hænge dem visuelt tilgængelige i alle lege- og læringszoner.

Børnene har mulighed for at sætte sig med bøger flere steder i institutionen, også på toiletterne. Børnene har adgang til at lege med bogstaver, tal og symboler f.eks. på tavler, i forskellige spil mv. og kasser med legetøj er markeret med piktogrammer og ord. På denne måde lærer børnene, hvor de kan finde legetøj og materialer og hvor det skal være, når de ikke vil bruge det mere. Børnene inddrages, hvor det er muligt i f.eks. at lave piktogrammer til kasser og kurve med legetøj og trafikskilte til vores legeplads.

### Samarbejde i klyngen og med skolen

I Mariehønen arbejder vi med at gøre børnene skoleparate ved at tilrettelægge forløb, som udvider deres kendskab til omverdenen. Vi samarbejder blandt andet med en naturvejleder, som tilrettelægger spændende forløb for børnene.

Børnene får mulighed for at møde andre jævnaldrende børn fra vores klynge til forskellige aktiviteter i idrætshaller og på vores legepladser. Vi skiftes i klyngen til at holde Skt. Hans med børn fra alle tre institutioner.

Mariehønen samarbejder med Mølleholmskolen, da det er denne skole, der ligger i vores distrikt. Samarbejdet afdækker, hvilke mål, børnehaven skal arbejde med, så børnene bliver bedst muligt parate til at starte i SFO og skole.

Førskolebørnene i Mariehønen er i samme aktivitetsgruppe den sidste tid i børnehaven. Her arbejder vi med sociale historier (Hvem er jeg?), behovsudsættelse, lydhørhed og relationer. Vi arbejder målrettet med at understøtte børnenes sprogforståelse og kendskab til tal og symboler, som de møder i verden omkring dem (dette kaldes early literacy og early numeracy).

Vi øver selvhjulpenhed og hjælpsomhed med børnene i samarbejde med forældrene, så de lærer at holde styr på deres ting i f.eks. garderoben, at klare toiletbesøg selv, hjælpe deres kammerater og vente på tur.

### Rutiner

Børnene øver sig i at hjælpe hinanden, når vi f.eks. skal på tur eller på legepladsen og de f.eks. har svært ved at lukke lynlåsen i jakken.

Når vi spiser med børnene, hjælper de til med at gøre klar til spisning ved at dække rullebord med alle børns madkasser og drikkedunke. Her lærer børnene at tælle og kende forskel på de forskellige former for bestik og service, som rullebordet skal dækkes med. De lærer vigtigheden i at huske alle kammeraters madpakker og de kan kende forskel på de mange forskellige madkasser og drikkedunke.

Børnene hjælpes til at forstå tidsbegrebet, fordi vi bruger timetimer ved spisning. Timetimerne sættes til et interval, f.eks. 5 min., hvorunder børnene kan pakke deres mad ud og falde til ro efter aktiviteter og leg. Herefter sludres stille og roligt ved bordene. Børnene spiser i faste grupper, der justeres efter behov.

Under spisningen taler vi med børnene om det, de er optaget af og øver dem i at kunne sidde og nyde deres mad samtidig med, at vi taler stille og roligt sammen. Alle børn inviteres ind i dialog på kryds og tværs med den voksnes hjælp, dette kaldes triangulering. Den voksne kan trække sig, når kontakten mellem børnene er skabt.

Vi taler med børnene om indholdet i deres madkasser ud fra et sundhedsperspektiv.

Børnene forstår vigtigheden i at vaske hænder både før og efter spisning.

Børnene har selv indført små ritualer, f.eks. at sige "tillykke" til hinanden, hvis de får øje på, at de er flere, som har det samme med i madkassen.

Frokosten bruges desuden som forberedelse på lege- og aktivitetsmuligheder efter spisning.

Når vi spiser frugt om eftermiddagen, får børnene som oftest mulighed for at sætte sig, når de er klar til at spise. Ofte har børnene brug for liiiiige at lege en leg færdig og regulerer dermed selv, hvornår de vil spise deres medbragte frugt/mad om eftermiddagen og hvem, de vil spise sammen med.

I Høje Taastrup Kommune skal forældre til børn, der er fyldt 3 år i afstemningsperioden stemme om frokostordning hvert andet år. Det betyder, at forældrene stemmer om, hvorvidt deres børn får mad med hjemmefra eller om børnene skal have frokost, der er tilberedt i institutionen.

Når vi tager på tur, arbejder vi med at skærpe børnenes opmærksomhed på hinanden, trafikken og omgivelserne. Nogle gange bliver børnene optaget af et eller andet, f.eks. et insekt, et vejskilt eller lignende. Vi gentager trafikregler, mens vi går og børnene bliver gradvist mere opmærksomme på deres omgivelser, stop, vent, gå osv. De fleste af børnene kan genkende, hvis vi f.eks. går forbi, hvor de bor.

Førskolebørnene bliver understøttet i udvidelse af ordforråd og bedre sprogforståelse gennem rim, remser, dialogisk læsning og ord, ord, ord på alles handlinger så vidt, det er muligt.

Vi har skærpet fokus på venskaber, dette arbejder vi med hver dag.

I alle aktiviteter tales med børnene om, hvad det vil sige at være en god ven og de understøttes i at genkende, når de selv eller deres kammerater hjælper hinanden med at løse konflikter, trøster hinanden, henter hjælp hos en voksen eller inviterer hinanden ind i leg.

Børnene understøttes - også med forældrenes hjælp - i at blive mere selvhjulpne, så de f.eks. selv kan tage flyverdragt og vinterstøvler på uden at være afhængig af en voksen. Børnene hjælper hinanden i garderoben, når en støvle er svær at få af eller på og lignende.

I læringsmiljøet omkring førskolebørnene lægger vi vægt på, at børnene kan se og bruge de emner og ting, vi bruger i vores projekter. Dette kan f.eks. være billeder og tegninger af de elementer, vi arbejder med. Børnene bidrager selv med tegninger og historier. På denne måde kan de voksne måle, hvilke tegn på læring, børnene opnår og dermed, om der skal justeres i indhold, tempo mv. i forhold til børnenes læringsmiljø og udvikling.

Børnene fortæller hjemme om de projekter, vi arbejder med i børnehaven og de kan koble elementerne fra projekterne med deres liv i familien. Dette ser vi som tydelige tegn på læring.

---

# Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

---

## Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

*Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29*

---

### Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

I Mariehønen benytter vi os af de tilbud, der kommer med Kulturpakken, som sendes ud af Høje Taastrup Kommune.

Via Kulturpakken inviteres vi blandt andet i teatret og til koncerter. Kulturhusene i kommunen laver forestillinger, der er tilpasset børn i forskellige aldersgrupper.

Flere af vores børn kender meget lidt til deres omverden. Derfor bruger vi blandt andet biblioteket flittigt til at låne bøger og se film, som vi efterfølgende taler med børnene om. Vi får også besøg af Bibliotekscyklen, som består af to medarbejdere fra biblioteket, der kommer forbi og læser højt for børnene (dialogisk læsning).

Vi er i gang med at udvikle nye traditioner i vores samarbejde samtidig med, at der stilles krav ovenfra og udefra. Vi har for eksempel benyttet os af kirken i forbindelse med jul, været på flere ture til Dyregården i Albertslund og en tur på den lokale brandstation.

Vi forsøger at tilrettelægge vores pædagogiske projekter, så de involverer lokalsamfundet i større eller mindre grad.

Særligt i forhold til de ældste børn tager vi ud af huset til idrætshaller og andre steder, hvor vi enten er sammen med børn fra andre institutioner eller indgår i forløb, der er tilrettelagt af eksterne undervisere, som f.eks. en naturvejleder. Disse forløb afsluttes i institutionen, hvor børnene blandt andet er med til at lave pindsvinebo, insekthoteller og så vilde blomster, som de selv er med til at vande.

Vi deltager i idrætsforløb med idrætskonsulenter, som giver os inspiration til at arbejde videre med aktiviteterne i institutionen, blandt andet med et koncept, der hedder Trille & Tumble, som giver konkrete opskrifter på bevægelsesaktiviteter, vi kan lave med børnene.

---

## Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal indtages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

*Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30*

---

### Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Vi er i en udviklingsproces med at organisere os på tværs i institutionen og med at indrette lege- og læringsmiljøer, der giver plads til børnenes egne idéer og forskellige behov, men også understøtter læreplanstemaerne.

De indendørs rammer i Mariehønen udfordrer os i denne proces. Vi er på vej i en god retning, men langt fra i mål med vores ambitioner.

#### Vi arbejder med at skabe:

- Tydelighed for børnene - hvad kan jeg lege her?
- Plads til børnenes initiativer og udvikling i leg
- Inddeling af lege- og læringszoner, der giver plads til – og mulighed for – fordybelse med og uden voksne
- Genkendelighed og forudsigelighed for børnene for eksempel ved hjælp af piktogrammer
- Leg og aktiviteter på tværs. Børnene skal have legekammerater, de kan spejle sig i og de skal have mulighed for selv at kunne sætte lege i gang med hvem, de vil
- Legeudvikling sammen med børnene
- Sprogunderstøttende legemiljøer inde og ude
- Plads til, at børn kan lege uforstyrret

Udendørs arbejder vi på at skabe flere lege- og læringszoner og her er der i forvejen er mange legeredskaber, der inddeler legearealerne i zoner. Vi er i gang med at udarbejde skilte og plancher til legepladsen, f.eks. busstop og andre trafikskilte, plakater med insekter, blomster og fugle, røde og grønne hænder (som skal vise børnene, om blomster, frugt og grøntsager er klar til at blive plukket, spist eller ej) og andre former for skilte til vores plantebede. Vi arbejder desuden på at udvikle vores bålområde.





---

## De seks læreplanstemaer



---

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

***Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32***

---

## Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”



***Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37***

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

## Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Det pædagogiske arbejde i Mariehønen planlægges overordnet for et år ad gangen. I institutionens fællesrum hænger vores årshjul, så det er synligt for alle. Det forpligter os på at (gen)besøge de overordnede temaer i fællesskab, så vi får skabt et godt, fælles afsæt for vores pædagogiske arbejde.

Vi er i en udviklingsproces, hvor vi afprøver at inddele året i perioder, der giver os mulighed for at dykke dybere ned i et eller flere af de seks læreplanstemaer ad gangen. Disse perioder med pædagogiske forløb kaldes i Høje Taastrup Kommune for LAHOPL (Lange Autentiske Hands-On Projektbaserede Læringsforløb).

Inden et LAHOPL-forløb skal i gang drøfter vi, hvorledes vi vil gribe det an, så vi sikrer sammenhæng og genkendelighed for alle børn og så alle voksne kan arbejde fokuseret med den pågældende børnegruppe.

Vi udveksler erfaringer og idéer, som kan understøtte børnene i deres trivsel, dannelse, udvikling og læring. Vi er opmærksomme på at inddrage vores personlige kendskab til børn og omverden, så vi får så mange perspektiver tænkt ind i planlægningen, som muligt.

Mariehønen LAHOPL-forløb har forskellig varighed alt efter indhold, årstid og børnegruppens behov, ønsker og nærmeste udviklingszone. Som nævnt er dette en proces, som vi kontinuerligt arbejder med at forbedre, så vi lever op til kommunens forventninger om, hvordan et LAHOPL-forløb bør forløbe.

Vi sætter ord på børn og voksnes handlinger og øver os på at triangulere, dvs. at koble børnene sammen gennem dialog og leg med udgangspunkt i det, som børnene er optaget af. På denne måde hjælpes børnene til at indgå i lege, som giver adgang til deltagelse med de forudsætninger, det enkelte barn har. Børnene hjælpes af den voksne til at justere i legen, hvis det er nødvendigt for at give plads til alle og alles idéer.

De voksne i Mariehønen øver sig på at lege med selv, når børnene leger. Dette fokus er vigtigt for at understøtte børnenes relationer og giver den/de voksne muligheder for at lave observationer samtidig med, at børnene understøttes i at udvikle deres ordforråd, sprogforståelse og sociale kompetencer. Vi øver os i dette uanset, hvilket fokus indenfor de seks læreplanstemaer, vi arbejder med og får ad den vej også øje på, hvilke behov der er for de voksnes kompetenceudvikling.

---

## Social udvikling



”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

**Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39**

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

### Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Vi i Mariehønen arbejder med relationer for at hjælpe alle børn til deltagelse i børnefællesskaber. Børnenes sociale kompetencer styrker vi ved at inddele dem i grupper, der giver mulighed for at de kan danne nye relationer, men også fastholde allerede eksisterende relationer og øve sig i at invitere andre børn ind i leg, men også mestre at invitere sig selv ind i andres leg.

Børnene bliver bevidstgjorte om deres kammerater, så de for eksempel får øje på, hvis en kammerat mangler nogen at lege med.

Om det at være en god ven siger børnene i børnehaven, at man er en god ven:

- Når man trøster
- Når man leger
- Når man krammer
- Når man siger undskyld, hvis man kommer til at gøre den anden ked af det
- Når man gynger sammen
- Når man leger 3 sammen
- Når man henter sammen hjemme
- Når man henter en voksen, hvis man har brug for hjælp
- Når man henter en voksen, hvis man selv eller en anden er ked af det

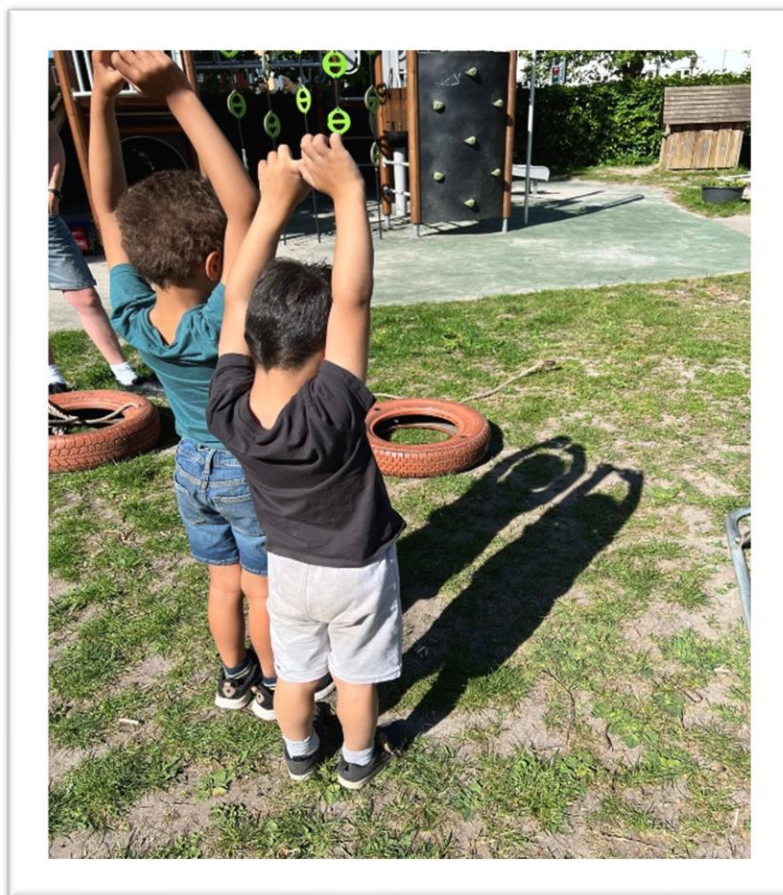
Vi arbejder med børnene i mindre grupper gennem hele dagen. På denne måde kan vi bedre understøtte dem i at indgå i leg og aktivitet. Samtidig giver det os mulighed for at lære børnene, hvordan vi passer på hinanden og vores inventar, materialer og legetøj. Børnene lærer at respektere egne og andres grænser og hente hjælp hos en voksen, når de har brug for det. Vi øver meget

med de ældste børn, at de bliver i stand til selv at løse konflikter, inden de skal starte i SFO og skole. Førskolebørnene er meget opmærksomme på hinanden i f.eks. spisesituationer og garderober, hvor de hjælper hinanden med praktiske gøremål som f.eks. at trække en kammerats støvle af foden, åbne kammeratens banan eller madkasse eller hente hjælp hos en voksen, hvis de har behov for det.

Vi arbejder med, at alle børn skal lære at kunne invitere sig selv og andre ind i leg og give plads til forskelligheder og idéer til legen eller aktiviteten.

Børnene lærer hvordan de kan aflæse deres kammerater, hvis de f.eks. bliver kedede af det. Vi bruger symboler til at understøtte beskrivelsen af følelser, f.eks. piktogrammer, der viser udtryk for forskellige følelser.

Vi voksne er bevidste om at være tydelige i forhold til vores egne følelser. Vi underbygger udsagn med mimik, gestik og vitalitet, hvis vi f.eks. slår os på et møbel. På denne måde kan børnene lære at aflæse mimik samtidig med sprog, altså en kobling af nonverbal og verbal kommunikation



---

## Kommunikation og sprog



”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

***Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41***

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

### Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Mariehønen har vi skærpet vores fokus på, at alle læringsmiljøer understøtter børnenes sproglige udvikling mest muligt. Vi har dialoger med børnene og indretter lege- og læringszoner, som udvikler sig i takt med børnenes spor og de voksnes tilrettelæggelse af LAHOPL-forløb.

Legetøj har faste pladser på hylder og i kasser og dette er vist ved hjælp af piktogrammer og ord, som hjælper børnene til at rydde tingene op på en måde, så de er klar til brug næste gang. Børnene i børnehaven har selv været med til at lave piktogrammer til kasser i konstruktionslegezonen.

Som altid i arbejdet med børn, sker der slitage af tingene og vi må løbende lave processer med grundig oprydning og gennemgang af legetøj og materialer, hvor børnene inddrages, så de lærer at passe på tingene.

Vi har fokus på relationsdannelser på kryds og tværs i hele institutionen. Særligt i ydertimerne har børnene mulighed for at lege sammen på tværs af aldersgrupper. Når børn fra både vuggestuen og børnehaven f.eks. er sammen i vores lille multirum kan vi se, hvordan de ældste børn tager hensyn til de yngste og regulerer legen, hvis der er behov for det.

Om morgenen er vi sammen i vores fællesrum, hvor både store og små leger sammen og der er mulighed for at sidde og få lidt morgenmad.

Ved måltiderne taler vi med børnene om deres oplevelser og det, de er optaget af. Vi taler med dem om maden, som for vuggestuens vedkommende bliver tilberedt i institutionens køkken og for børnehavens vedkommende er medbragt hjemmefra.

Det følgende er eksempler på emner, som vi jævnligt har dialoger med børnene om, når vi spiser: Hvad skal vi have i dag? Hvordan smager maden, er den varm, kold, dufter den af noget – og af hvad? Hvordan føles forskellige konsistenser? Hvilke farver og former har maden? Kan du selv spise med ske, gaffel, kniv? Kan du selv smøre dit rugbrød? Hvad vil du gerne have på din rugbrødsdagsmad? Kan du selv lægge det på din mad? Kan du selv hælde op i kop/glas? Hvad har du med i madkassen? Hvad er din yndlingsret? Hvilke grøntsager og frugter har vi på vores egen legeplads? Hvilke grøntsager og frugter er der i din have, hvis du har en? Hvordan smager en citron, en tomat, en pære, et jordbær, en forårsrulle? Hvad er en forårsrulle? Har du selv prøvet at være med til at lave mad? Bage boller eller kage? Kan du mærke, hvor sulten og tørstig du er, fordi du har været ude på legepladsen og bruge din krop? Spisesituationen gør det muligt for os at tale med børnene om noget helt konkret, nemlig maden, som vi har lige foran os.

I vuggestuens garderobe og badeværelser øves børnene i selv at kunne tage tøj af og på og deres handlinger italesættes, så børnene kan genkende de forskellige beklædningsgenstande og efterhånden kan tage tøj af og på af sig selv blot ved at de voksne guider dem. Der er et system i skufferne med farver og tal, så det bliver tydeliggjort for børnene i begge vuggestuegrupper, hvilken ble, de hver især bruger, så de selv kan tage en ble i den rigtige størrelse. Børnene i vuggestuen har deres egne kasser med billede og navn på, så de selv kan hente den ved af- og påklædning i forbindelse med middagslur.

I børnehaven hjælpes børnene ad, når de skal ind fra eller ud på legepladsen. Med de voksnes hjælp lærer børnene at kende forskel på en hætte, en hue, vanter, luffer. Hvad består en jakke af? Ærmer, lynlås, lommer mv. Hvad er en pløs? En hælkappe? Hvad er forskellen på gummistøvler og vinterstøvler? Må vi have bare tæer på legepladsen – og hvor?

Vi sætter ord på handlinger, så børnene lærer at koble f.eks. når vi og de hælder mælk i en kop, et glas eller har brug for en tår af drikkedunken.

## Krop, sanser og bevægelse



”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”.

**Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43**

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

### Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Vores legeplads inviterer til mange forskellige former for bevægelse og aktiviteter, både voksen- og børneinitierede. Vi har forskellige zoner med klatrestativer, karrusel, gynger, bålplads, fliser, græs, sandkasser, kolbøttestænger, legehuse, klatretræer og en lille bakke, som er et hit ved tegn på de første snefnug.

Vi har fodboldmål og en basketkurv og desuden cykler i forskellige størrelser, så alle børn kan udfordres med forskellige former for boldspil og cykling.

Når vi er udendørs giver vi børnene mulighed for at lege selv, men arbejder også målrettet med f.eks. naturaktiviteter, som lærer børnene at respektere blomster, planter, insekter og smådyr samt at kende forskel på planter, blomster, fugle, insekter, smådyr med videre.

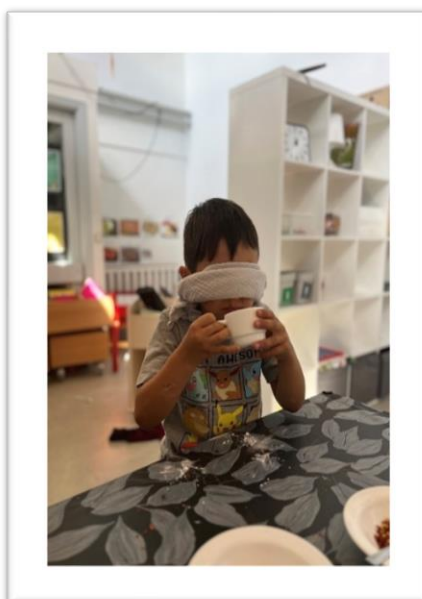
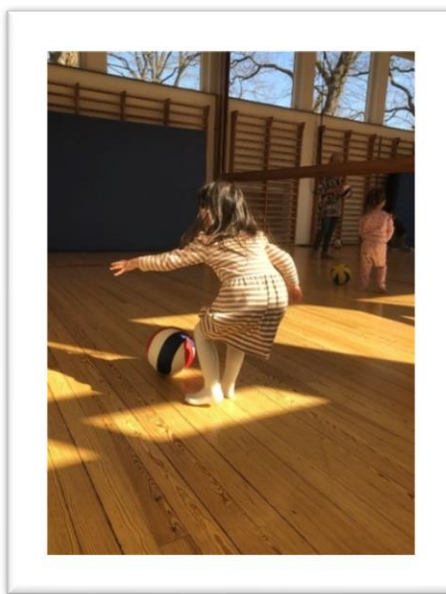
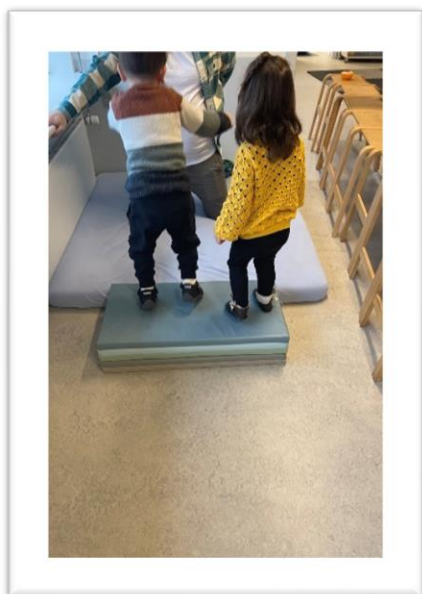
Vi leger sanglege med fagter og fangelege, som børnene lærer så godt, at de også kan lege dem uden voksne.

Vi har forskellige underlag, så børnene kan mærke forskel på græs, gummi, fliser, jord, sand og flis.. Børnene må gerne have bare fødder om sommeren og hjælpes til selv at regulere behov for sko eller ej, hue eller ej, tørst, sult, behov for en lille pause, et kram eller et lille hvil.

Vi bruger sanglege til at bevæge kroppen og mærke og benævne de forskellige kropsdele. Vi øver børnene i at mærke deres krop efter f.eks. en fangeleg, hvor de kan mærke, at hjertet slår eller de måske er blevet tørstige.

Vi arbejder med sansemotorik med forskellige redskaber som f.eks. en farvet faldskærm, sanseskaller og kimsleg. Vi taler i spisesituationer meget om, hvad det er, vi spiser og børnene får mulighed for at smage surt, sødt, salt og bittert. Vi taler med børnene om madens farver, former, smage og konsistenser. Når vi fejrer børnefødselsdage, har børnene noget med hjemmefra, som de deler

ud til den øvrige børnegruppe. Her kommer sanserne også i spil, da det ofte er noget, børnene ikke har smagt før.





---

## Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”



**Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45**

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

### Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Mariehønen har et stort udeareal, der især inviterer til brug af krop, sanser og bevægelse i samspil med natur, udeliv og science. Her opstår nye relationer, når vi sammen med børnene går på opdagelse i vores dejlige områder. Vi har blandt et LAHOPL-forløb, der hedder ”Fra jord til bord og bord til jord”, hvor vi læser bøger og synger sange, der handler om natur.

Vi sår og planter forskellige blomster og planter, både i krukke og bede. I denne periode afholder vi en bedsteforældredag, hvor bedsteforældre inviteres til at komme og plante en – gerne spiselig – plante med deres børnebørn.

Børnene følger med, når planterne spirer og gror og de er med til at vande og luge ukrudt. Undervejs har vi mange dialoger om planter, blomster, insekter, fugle og andre dyr. Vi taler med børnene om årstider, vejrforhold og alt, hvad der falder børnene ind, når de færdes inde og ude. Nogle planter får børnene med hjem, andre bliver i institutionen til fælles glæde, når de er klar til, at vi kan smage på dem.

Vi har en lille bålplads. I området omkring har vi mange idéer og ønsker til, hvordan vi gerne vil udvikle dette område. Vi arbejder på at få udviklet et bredere børneperspektiv, så bålpladsen kan komme mere i spil i dagligdagen og vi får øje på, hvordan vi kan inddrage store og små i aktiviteter omkring denne.

Vi har et lille sommerfugle-projekt, hvor børnene kan følge med i sommerfuglens udvikling fra æg til larve, puppe og voksen sommerfugl for til sidst at blive sluppet fri. Vi løfter sten og træstubbe, så

vi kan se, hvad der kribler frem. Vi undersøger med forstørrelsesglas, når vi kan se, at der er noget, der kribler og krabler.

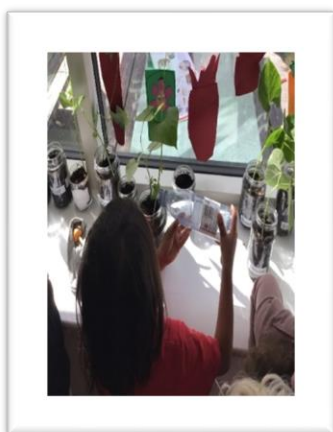
I nærheden af Mariehønen er der forskellige naturområder, som vi bruger.

Børnenes nysgerrighed understøttes, når vi løfter på træstubbe og opdager insekter og kryb, som vi taler med børnene om.

Ofte går vi forbi hvor børnene bor – dette giver anledning til mange små dialoger også hen over flere dage. Børnene kan huske og genkende de oplevelser, de har haft på turene og disse tegn på læring ser vi også, når vi er hjemme igen i institutionen, hvor vi har dialoger med børnene og ser på fotos fra turene og de f.eks. kan genkende, at "Hov, dér bor jeg".

Børnene foreslår selv, at vi går ud og kigger på dyr og insekter, når vi er på legepladsen. Børnene går meget op i, at planter og blomster skal vandes, så de kan vokse og vi kan smage på dem til sidst.

Børnene oplever stolthed og samhørighed og vi ser, at de bliver mere selvstændige i takt med, at vi skaber genkendelighed og fortrolighed med naturen sammen med dem.



---

## Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”



**Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47**

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

### Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Mariehønen er en institution med familier fra mange forskellige kulturer. Dette giver børnene gode muligheder for at lære om andre kulturer og traditioner.

Når vi holder høstfest inviteres forældrene til at medbringe mad fra deres oprindelsesland. Når vi holder børnefødselsdage sker det, at børnene har noget spiseligt med, som afspejler deres kulturelle baggrund. Dette taler vi med børnene om, så de får øget deres kendskab til andre kulturer. Hos os er det helt naturligt for børnene, at de må eller ikke må spise forskellige ting, f.eks. grisekød og dette er børnene meget opmærksomme på ved hinanden.

Æstetik er f.eks. også i fokus i forbindelse med det pædagogiske måltid. Her tales der om alle vores sanser, når vi præsenteres for maden.

Vi arbejder med at give børnene et indblik i deres kulturelle baggrund blandt andet ved at bruge verdenskort til at forklare og vise dem, hvor de f.eks. har været på ferie eller besøgt familie.

Som tidligere beskrevet benytter vi os af forskellige kulturelle tilbud, som Høje Taastrup Kommune sender ud med Kulturpakken (se under ”Inddragelse af lokalsamfundet”).

I vores daglige pædagogiske praksis arbejder vi også med kultur, æstetik og fællesskab, når vi f.eks. bager boller med børnene til fastelavn eller laver vores egen modellervoks.

---

# Evalueringsskultur



---

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringsskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

***Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51***

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringsspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

## **Hvordan skaber vi en evalueringsskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?**

**Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?**

I Mariehønen vægter vi højt at bruge tid på faglig sparring. Vi gør det til ugentlige teammøder og videndeler hver torsdag, så vi sikrer flest mulige perspektiver på en given udfordring eller udviklingsmulighed i vores praksis.

Emnerne til disse møder skifter fra uge til uge, så vi sikrer, at vi hele tiden får justeret og evalueret, hvor der er behov, ud fra børnefællesskaberne og børnenes nærmeste udviklingszoner.

Vi er på øvebane på mange områder, også i forhold til at bruge aktionslæringsmodellen, som Høje Taastrup Kommune har udviklet som et evalueringssredskab (se ill.)

[Her kan du se Aktionslæringsmodellen.](#)

En gang om måneden afholder vi et læringsmøde for hele personalegruppen. Her arbejder vi med vores årshjul og fælles emner, der har relevans for at vi udvikler vores pædagogiske praksis og vores arbejdsfællesskab. Vi øver os sammen på at bruge faglige begreber og metoder til at styrke vores faglighed og få flest mulige perspektiver tænkt ind i vores dagligdag med børn, forældre og andre relevante personer.

Vi har udarbejdet forandringsmodeller for hhv. vuggestuen, børnehaven og en fælles model, som vi bruger til at sikre os, at vi hele tiden gør det, vi siger, vi gør og at vi opnår vores målsætninger.

En til to gange om året har vi fælles læringsmøder i hele klyngen. Her tages relevante emner op, gerne med udefrakommende oplægsholdere.

Vi har desuden en faglig lørdag, hvor vi drøfter læreplanen. I skrivende stund er vi i gang med at udarbejde denne læreplan, som vi skal arbejde efter og evaluere på som et aktiv. Det har været nødvendigt i Mariehønen at starte "forfra" med denne proces, da perioder med manglende ledelse, personale og pandemi har sat sine spor i institutionen.

---

### **Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?**

Her kan I fx kort beskrive, hvordan evaluering af læreplanen kan ses i forhold til jeres evalueringskultur i hverdagen.

Mariehønen er organiseret med fast struktur, hvor der er afsat tid til andet arbejde og mødevirk-somhed både internt og med eksterne samarbejdspartnere. Vi evaluerer og videndeler ugentligt vores pædagogiske praksis på teammøder og til fælles personalemøder. Desuden afholder vi årligt en faglig dag hvor vi evaluerer læreplanen.

Det er vores ønske, at vi med vores nye læreplan kan stille skarpt på vores faglighed og højne den faglige kvalitet i Mariehønen i samspil med hinanden, forældrene, tværfaglige medarbejdere og udefrakommende interessenter.

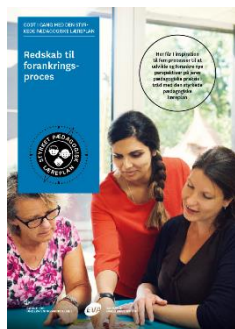
Forældrebestyrelsen i Klynge J præsenteres for læreplanen og læreplanen publiceres på hjemmesiden.

# Her kan I finde yderligere inspiration til arbejdet med den pædagogiske læreplan

Til at understøtte og inspirere jeres videre arbejde med den styrkede pædagogiske læreplan er der udviklet en række øvrige materialer. Alle inspirationsmaterialer – nuværende og kommende – [kan du læse mere om på emu.dk](#)



**Redskab til selvevaluering** er en ramme til systematisk at analysere jeres praksis inden for centrale områder i den styrkede pædagogiske læreplan.



**Redskab til forandringsproces** indeholder fem tilgange til, hvordan I kan arbejde med forandring og forankring af et stærkt pædagogisk læringsmiljø.



**Film** introducerer indholdet i og illustrerer hovedpointer fra publikationen *Den styrkede pædagogiske læreplan*.



**Forskellige tematiske materialer** dykker ned i viden om et tema og giver inspiration til dialog og handling. Her er bl.a. materialer om evaluerende pædagogisk praksis, som understøtter en systematisk tilgang til det at evaluere.

Der offentliggøres løbende nye temaer.

[Her kan du finde alle materialer på EMU](#)



BØRNE- OG  
UNDERVISNINGSMINISTERIET

Pædagogisk læreplan

© 2019  
Danmarks Evalueringsinstitut og  
Børne- og Socialministeriet

Citat med kildeangivelse er tilladt

Design: BGRAPHIC